

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ В СИСТЕМІ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ (НА МАТЕРІАЛАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ) CRIMINAL AND LEGAL MEASURES IN THE LAW APPLICATION SYSTEM (BASED ON MATERIALS OF NIKOLAEV AREA)

Козаченко О.В.,

доктор юридичних наук,

завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін

Відокремленого структурного підрозділу

Миколаївський комплекс Національного університету «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена визначенню алгоритму застосування кримінально-правових заходів в умовах «багатоколейності» кримінально-правового впливу. На матеріалах кримінального провадження, здійсненого в Миколаївській області, досліджується доцільність та ефективність запропонованого порядку та умов застосування кримінально-правових заходів, обґрунтовується можливість нормативного закріплення алгоритму застосування заходів впливу на кримінальну практику.

Ключові слова: кримінально-правові заходи, система заходів кримінально-правового впливу, практика застосування кримінально-правових заходів, ефективність кримінально-правового впливу.

Статья посвящена определению алгоритма применения уголовно-правовых мер в условиях «многоколейности» уголовно-правового воздействия. На материалах уголовного производства, осуществленного в Николаевской области, исследуется целесообразность и эффективность предложенного порядка и условий применения уголовно-правовых мер, обосновывается возможность нормативного закрепления алгоритма применения мер воздействия на уголовные практики.

Ключевые слова: уголовно-правовые меры, система мер уголовно-правового воздействия, практика применения уголовно-правовых мер, эффективность уголовно-правового воздействия.

In this article is devoted to definition of algorithm of application of criminal and legal measures in the conditions of versatility of criminal and legal influence. Research the expediency and efficiency of the offered order and conditions of application of criminal and legal measures on the materials of the criminal proceedings which have been carried out in the Nikolaev area. Proves possibility of standard fixing of algorithm of application of measures of impact on criminal practice.

Key words: criminal and legal measures, the system of measures of criminal and legal influence, the practice of application of criminal and legal measures, the efficiency of criminal and legal influence.

Постановка проблеми. Проведений аналіз практики застосування кримінально-правових заходів в Україні за останні п'ять років вказує на домінування кримінального покарання серед інших заходів кримінально-правового впливу. Така ситуація не дозволяє ефективно використовувати всі функціональні можливості примусових та заохочувально-реабілітаційних кримінально-правових заходів, вирішувати ті завдання, які ставляться перед кримінально-правовим впливом у зв'язку з необхідністю відновлення стану соціальної справедливості, порушеного як злочинном, так і об'єктивно неправомірною поведінкою особи.

Стан дослідження. Поряд з необхідністю конструювання і нормативного визначення системи кримінально-правових заходів, використанням якої забезпечується здійснення ефективного кримінально-правового впливу, яке зроблено в роботах таких науковців як Л.В. Багрій-Шахматов [1], Б.Т. Базилев [2], Ю.В. Баулін [3], В.О. Глушков [4], В.В. Голіна [5], В.К. Гришук [6], Т.А. Денисова [7], О.М. Костенко [8], М.І. Панов [9], А.А. Піонтковський [10], С.В. Познишев [11], О.Л. Ременсон [12], Є.Л. Стрельцов [13], М.О. Стручков [14], К.А. Сич [15], В.Я. Тацій [16], В.О. Туляков [17], П.Л. Фріс [18], М.І. Хавронюк [19], Н.М. Ярмиш [20] та інших, існує необхідність нормативного закріплення алгоритму застосування кримінально-правових заходів, який повинен використовуватися правозастосовним органом з метою реалізації основних завдань, які ставляться перед такими заходами: здійснення необхідного і достатнього впливу на особу, яка вчинила злочинне або об'єктивно-неправомірне діяння; усунення заподіяної шкоди, відшкодування завданих збитків і відновлення порушених прав потерпілої особи; врахування інтересів інших осіб, суспільства і держави.

Викладення основного матеріалу. Визначення алгоритму дій в процесі застосування кримінально-правових заходів передбачає необхідність визначення кола кримінально-правових заходів, які мають характер основних і додаткових заходів. Аналіз змістовних характеристик кримінально-правових заходів вказує на необхідність віднесення до основних заходів: примусових заходів медичного

і виховного характеру, основних видів покарань. Основні кримінально-правові заходи застосовуються виключно як самостійні заходи, тобто вони не можуть призначатися як додаткові до будь-яких кримінально-правових заходів і не можуть бути до них приєднані.

Додатковими кримінально-правовими є заходи, які застосовуються виключно додатково до основних заходів і самостійно застосовуватися не можуть. Додатковими кримінально-правовими заходами є примусове лікування, спеціальні кримінально-правові заходи, реституційно-компенсаційні заходи, превентивний нагляд, профілактичний нагляд, реабілітаційно-компенсаційні заходи, додаткові покарання.

До заходів, що можуть застосовуватися як основні, так і додаткові, слід визначити спеціальні та реституційно-компенсаційні кримінально-правові заходи, що продиктовано цілями застосування вказаних заходів: здійснення ефективного превентивно-профілактичного впливу, який реалізується у випадку здійснення спеціальної конфіскації або позбавлення спеціального права та завдань реституційно-компенсаційного примусу з метою забезпечення швидкого і обґрунтованого усунення заподіяної шкоди, відшкодування завданих збитків і відновлення порушених прав.

У процесі застосування системи кримінально-правових заходів виділяються наступні етапи, які характеризуються специфічними завданнями, похідними від загальних цілей функціонування кримінально-правових заходів, прийняттям і процесуальним оформленням прийнятих рішень, необхідністю мотивування і обґрунтування прийнятого рішення.

Перший етап характеризується визначенням можливості (застосування примусових заходів виховного характеру), необхідності (застосування примусових заходів виховного характеру до особи, яка не досягла віку кримінальної відповідальності, застосування примусових заходів медичного характеру до особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння у стані неосудності або вчинила злочин у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу

до постановлення вироку) або доцільності (застосування примусових заходів медичного характеру до особи, яка вчинила злочин у стані обмеженої осудності). Якщо визнається, що застосування інших основних кримінально-правових заходів є недостатнім – вони не забезпечують відновлення соціальної справедливості, порушеної вчиненням злочинної або об'єктивно неправомірної поведінки, вирішується питання щодо приєднання до основних кримінально-правових заходів додаткових, необхідність і достатність яких визначається характером як вчиненого суспільно небезпечного діяння, так і особи, яка відповідне діяння вчинила. У випадку відсутності можливості застосування основних інших кримінально-правових заходів та недоцільності їх застосування, вирішується питання про призначення покарання за правилами, встановленими для системи покарань.

Другий етап характеризується необхідністю забезпечення ефективності кримінально-правового впливу шляхом поєднання основного з іншими додатковими кримінально-правовими заходами. У випадку неефективності приєднання додаткових інших кримінально-правових заходів без ознак кари вирішується питання про приєднання до основного покарання додаткового виду покарання.

Розглянемо застосування визначеного алгоритму застосування кримінально-правових заходів на матеріалах конкретних кримінальних справ.

Так, 30.05.2011 року в Центральному РВ ММУ УМВС України в Миколаївській області була порушена кримінальна справа №11010189 за ознаками вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК України. Відповідно до встановлених обставин, 11 лютого 2011 року у вечірній час громадянин К., перебуваючи у стані наркотичного сп'яніння, знаходячись у квартирі №3 будинку №2 по вул. Акіма у м. Миколаєві, реалізуючи свій умисел, що раптово виник, на відкрите заволодіння чужим майном, шляхом вільного доступу до вказаного житла відкрито заволодіти грошовими коштами, які належать гр-ці З., в сумі 50 гривень. Грошовими коштами гр-н К. розпорядився на власний розсуд, придбавши продукти харчування.

Відповідно до висновку наркологічної експертизи № 63 від 5.04.2011 року, гр-н К. хворіє на наркоманію опійну, неодноразово лікувався на добровільних умовах, потребує примусового лікування і таке лікування йому не показано. Відповідно до висновку судово-психіатричної експертизи №243 від 13.04.2011 року гр-н К. страждає хронічним психічним захворюванням в формі шизофренії параноїдної із змішаним типом дефекту. Протягом часу, до якого відноситься встановлене діяння, він не міг давати звіт своїм діям і керувати ними. Гр-н К. потребує застосування до нього примусових заходів медичного характеру у вигляді госпіталізації у відділення з посиленням режимом нагляду.

За результатом проведеної експертизи, слідчим Центрального РВ ММУ УМВС України в Миколаївській області 30.05.2011 року було складено постанову про направлення справи до суду для вирішення питання про застосування примусових заходів медичного характеру, яку затвердив прокурор. Відповідне рішення стало результатом визнання слідчим, за узгодженням з прокурором, того факту, що серед основних інших кримінально-правових заходів існує необхідність застосування примусового заходу медичного характеру, що виключає можливість застосування будь-яких основних кримінально-правових заходів (заходів виховного характеру, покарання).

За результатом розгляду справи 22.06.2012 р. суддя Центрального району м. Миколаєва виніс постанову про застосування примусових заходів медичного характеру до гр-на К. у вигляді госпіталізації у відділення з посиленням режимом нагляду. В частині позовної вимоги про відшкодування завданих вчиненням суспільно небезпечного діяння гр-ці З. збитків, у розмірі 50 гривень, суд залишив

без розгляду, роз'яснивши право цивільному позивачу на звернення до суду і вирішення цивільного позову у порядку цивільного провадження.

Відповідно, майнові права гр-ки З. не були відновлені, а у співбесіді гр-ка З. зазначила, що вона не буде звертатися до суду про розгляд цивільного позову, оскільки розмір завданої їй шкоди не відповідає тим зусиллям, які необхідно докласти з метою отримання відшкодування заподіяних збитків. Представляється, що права цивільного позивача були б відновлені без необхідності звернення до суду повторно, якби у діючому законодавстві був передбачений відповідний примусовий захід – усунення заподіяної шкоди, відшкодування завданого збитку та відновлення порушених прав, що дає підстави для одночасного з прийняттям рішення по суті справи і вирішення питання про відшкодування завданого суспільно небезпечним діянням збитку. При цьому слід зазначити, що Кримінальний процесуальний кодекс редакції 2012 року визнає в якості підстави для заявлення цивільного позову не тільки факт вчинення кримінального правопорушення, але й іншого суспільно небезпечного діяння (ч. 2 ст. 127 КПК України 1960 р.), що покращує ситуацію, однак не вирішує її принципово.

Проведенням інтерв'юванням судді, який розглядав досліджувану справу встановлено, що суддя не впевнений, чи виніс він правомірне рішення в частині залишення позову без задоволення і чи не була необхідність відмови у позові, враховуючи, що діяння не є злочином. Представляється, що відповідні сумніви виникають у зв'язку з відсутністю чіткого нормативного визначення умов застосування реституційно-компенсаційних заходів і вони відсутні, якщо визначити, що усунення, відшкодування та відновлення здійснюється у всіх випадках заподіяння шкоди протиправним способом, не залежно від того, чи є діяння злочинним, чи воно характеризується як об'єктивно неправомірне діяння, як у випадку, що розглядається. Крім того, наявність відповідного примусового кримінально-правового заходу виключає можливість переживання потерпілою особою так званих «подвійних нестатків», які мають місце у зв'язку з участю по доказуванню розміру заявленого цивільного позову під час досудового провадження та судового розгляду, та необхідністю повторного звернення з відповідною вимогою до суду у порядку цивільного провадження і понесенням відповідних матеріальних витрат та морально-психологічних переживань. В той же час судова дискреція забезпечить визначення кола осіб, на який повинен бути покладений обов'язок відшкодування завданого збитку. У разі відсутності осіб, які відповідно до закону зобов'язані відшкодувати завданий збиток, представляється доцільним покласти відповідний обов'язок на державу, однак права потерпілої сторони повинні бути відновленими та захищеними.

Прийняття судом іншого рішення, яке, на його думку, має право бути прийнятим у справі, що розглядалась, взагалі позбавляла можливості звертатися до суду у порядку цивільного провадження і єдиним способом захисту порушених прав залишалась можливість подачі апеляційної скарги для перегляду рішення в частині заявленого цивільного позову апеляційним судом.

В постанові судді, крім зазначеного, також встановлено, що хоча гр-н К. хворіє на наркоманію опійну і потребує примусового лікування, однак таке лікування до нього застосоване бути не може, оскільки в матеріалах справи відсутні дані про безпеку встановленої хвороби для здоров'я інших осіб, які оточують правопорушника, та відповідно до рішення, про застосування примусових заходів медичного характеру. Наведені суддею аргументи свідчать про застосування двох підстав, які виключають одна одну. Так, вказавши на той факт, що наркоманія опійна, на яку хворіє гр-н К. не представляє небезпеки для здоров'я інших осіб (в кримінальній справі відсутні відповідні мате-

ріали), суддя вказує на відсутність загальних підстав для застосування примусового лікування, передбаченого ст. 96 КК України, за умови призначення покарання за вчинений злочин (на це вказує положення про те, що примусове лікування застосовується «незалежно від призначеного покарання» (ч. 1 ст. 96 КК України), в той час як змістом постанови проводиться інше рішення – відмова від застосування покарання і застосування примусових заходів медичного характеру. Друга підстава, яка вказується суддею, пов'язана якраз з фактом вчинення об'єктивно неправомірного діяння, тобто наявною юридичною заборобою застосування до неосудних осіб покарання і можливості застосування примусових заходів медичного характеру, або незастосування ніяких заходів (в цьому випадку кримінальна справа підлягає закриттю ч. 1 ст. 421 КПК України 1960 р.). Застосування суддею двох різних за змістом підстав для обґрунтування рішення свідчить про існування дефектів у застосуванні юридичної техніки в процесі конструювання відповідної норми кримінального закону, що визначаються некоректністю положення про небезпеку хвороби «для здоров'я інших осіб». Як уже вказувалося, наркоманія не може розглядатися в якості вірусного або іншого виду захворювання, здатного передаватися від однієї особи до іншої і тому створювати небезпеку саме для здоров'я інших осіб. Наркоманія представляє небезпеку для оточуючих в цілому, своєю наявністю у особи, оточення якої не може не помічати той негативний вплив, що здійснюється на суспільні відносини в умовах забезпечення правопорядку, моральності. Таким чином, нормативне положення про підстави застосування примусового лікування потребує уточнення з урахуванням значного поширення злочинів, які вчиняються особами у стані сп'яніння, і такі особи потребують примусового лікування, але таке лікування не застосовується. Оскільки суд не може встановити небезпеку захворювання для «здоров'я інших осіб». Існуюче нормативне положення також не враховує інтереси інших осіб, які вимушені спілкуватися і підтримувати відносини з хворими на наркоманію і алкоголізм.

Так, у співбесіді з матір'ю гр-на К. встановлено, що її син неодноразово виносив з дому речі і цінності, які збував на ринку з метою придбання дози наркотичних засобів, працювати не бажав, неодноразово вона отримувала скарги від сусідів за місцем проживання, що її син вчиняє крадіжки малокоштовних речей, які зберігалися в тамбурі

і підвальному приміщенні. Однак, мати гр-на К. допитана від час досудового слідства та у суді не була, оскільки не з'являлася за викликом, а враховуючи той факт, що гр-ну К виповнилося 19 років, суд прийшов до висновку про відсутність необхідності допиту членів його родини.

Відносно другої підстави, яка вказана суддею для відмови у застосуванні примусового лікування, то слід зазначити, що за змістом статті вказана підстава має сенс, однак відмова у застосуванні примусового лікування не враховує інтереси самого гр-на К., який не отримає кваліфікованої допомоги в процесі виникнення хворобливих проявів на позбавлення наркотичного засобу – абстинентного синдрому. Ситуація була б вирішена з іншим результатом, якщо у діючому законодавстві передбачити можливість застосування примусового лікування і у випадку встановлення ознак об'єктивно неправомірного діяння, що загалом враховує інтереси особи, до якої застосовується примусове лікування та інтереси інших осіб.

Крім того, матеріали справи свідчать, що гр-н К. мав право на користування транспортним засобом, яке він отримав по досягненню 18-річного віку, і хоча транспортного засобу на праві власності не мав, однак неодноразово керував транспортним засобом свого товариша, гр-на С., з яким він після вчинення відкритого заволодіння майном гр-ки З. витрачав викрадене на міському ринку м. Миколаєва. Встановлення цього факту вимагає відповідного реагування, пов'язаного з позбавленням права керувати транспортним засобом, однак таке рішення можливе виключно за умови нормативного закріплення можливості застосування спеціального кримінально-правового заходу незалежно від кваліфікації злочинного діяння, тобто в Загальній частині КК України.

Підводячи підсумок вибіркового дослідження кримінальних проваджень в контексті можливості застосування розробленого алгоритму визначення необхідності і достатності кримінально-правового впливу, слід зазначити, що його застосування значно спрощує здійснення правосуддя за кримінальними правопорушеннями, дає підстави для правильного обрання основних і додаткових кримінально-правових заходів з метою необхідного і достатнього впливу на правопорушника, захисту прав і інтересів осіб, яким вчиненим діянням заподіяна шкода, завдані збитки або порушені права з врахуванням інтересів інших осіб, суспільства і держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Багрий-Шахматов Л.В. Социально-правовые проблемы уголовной ответственности и форм ее реализации / Л.В. Багрий-Шахматов. – Одесса : ООО «Дизайн и полиграфия», 2000. – 566 с.
2. Базылев Б.Т. Ответственность в советском праве / Б.Т. Базылев. – Красноярск : Изд-во Красноярского ун-та, 1985. – 110 с.
3. Баулін Ю. Кримінальна відповідальність: сутність, зміст та правова форма / Ю. Баулін // Вісник академії правових наук України. – Харків. – 2003. – № 2-3. – С. 626-633.
4. Глушков В.О. Актуалізація проблеми вдосконалення законодавства України про оперативно-розшукову діяльність / В.О. Глушков // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – № 2(6). – С. 42-56.
5. Голина В.В. Кримінологическая профилактика, предотвращение и пресечение преступлений : Учеб. Пособие / В.В. Голина. – К. : УЖ ВО при Минвузе УССР, 1989. – 72 с.
6. Грищук В. К. Кодифікація кримінального законодавства України: проблеми історії і методології / Грищук В. К. – Львів : Світ, 1992. – 165 с.
7. Денисова Т.А. Покарання: кримінально-правовий, кримінологічний та кримінально-виконавчий аналіз: монографія / Т.А. Денисова; Ін-т права ім. В.Сташиса Класич. приват. ун-ту. – Запоріжжя, 2007. – 287 с.
8. Костенко О. Злочин і відповідальність за нього у світлі соціального натуралізму (щодо соціально-натуралістичної доктрини кримінального правознавства) / О. Костенко // Право України. – 2010. – №9. – С. 31-39.
9. Панов М. Безпека як фундаментальна ознака категорія в методології правознавства (до постановки проблеми) / М. Панов, В. Тихий // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 2000. – №3(22). – С. 10-16.
10. Пионтковский А.А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву / А.А.Пионтковский. – М. : Госюриздат, 1963. – 668 с.
11. Познышев С.В. Учение о карательных мерах и мере наказания / С.В. Познышев. – М., 1906. – 181 с.
12. Ременсон А.Л. Некоторые вопросы теории советского исправительно-трудового законодательства / А.Л. Ременсон // Советское государство и право. – 1964. – № 1. – С. 93-94.
13. Стрельцов Е. Деякі роздуми про правову сутність та соціальні завдання кримінального права / Е. Стрельцов // Право України. – 2010. – № 9. – С. 102-109.
14. Стручков Н.А. Уголовная ответственность и ее реализация в борьбе с преступностью / Н.А. Стручков. – Саратов : Изд-во Саратовского ун-та, 1978. – 288 с.

15. Сыч К.А. Уголовное наказание: теоретико-методологические проблемы / К.А. Сыч. – Рязань, 2001. – 210 с.
16. Тацій В. Людина і правова держава: проблеми взаємовідносин і взаємодії / В.Тацій // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 2008. – №2 (53). – С. 3-12.
17. Туляков В.А. Виктимология: социальные и криминологические проблемы : Монография / В.А. Туляков. – О. : Юрид. л-ра, 2000. – 336 с.
18. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми / П.Л. Фріс. – К. : Атіка, 2005. – 332 с.
19. Хавронюк М. Види кримінальних покарань: досвід європейських держав / М. Хавронюк // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 3. – С. 95-102.
20. Ярмиш Н. Характеристика проявів волі у необережній бездіяльності при скоєнні злочину / Н. Ярмиш // Вісник національної академії прокуратури України. – 2009. – № 1. – С. 55-61.

ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЮ ЗАСУДЖЕНИХ І ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ RATIO OF MEASURES, AIMED OF RECTIFICATION AND RESOCIALIZATION OF CONVICTS AND PREVENTION OF CRIMES

Кондратішина В.В.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального права і процесу

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

У статті здійснений аналіз змісту основних засобів виправлення та ресоціалізації засуджених та запропоновані науково обґрунтовані заходи, що спрямовані на підвищення рівня їх ефективності у запобіганні злочинам. Крім цього, визначена їх роль і місце у системі заходів спеціально-кримінологічного запобігання злочинам.

Ключові слова: основні засоби виправлення та ресоціалізації засуджених, запобігання злочинам, спеціально-кримінологічне запобігання злочинам, засуджений до позбавлення волі.

В статье осуществлен анализ содержания основных средств исправления и ресоциализации осужденных и предложены научно обоснованные мероприятия, направленные на повышение уровня их эффективности в профилактике преступлений. Кроме того, определена их роль и место в системе мероприятий специально-криминологического предупреждения преступлений.

Ключевые слова: основные средства исправления и ресоциализации осужденных, предупреждение преступлений, специально-криминологическое предупреждение преступлений, осужденный к лишению свободы.

In the article content of fixed assets fix and resocialization of convicts are analyzed and science-based measures, aimed to improve their effectiveness in preventing of crime, are proposed. Moreover, their role and place in the system of specially-criminological crime prevention are determined.

Key words: fixed assets fix and resocialization of convicts, prevention of crimes, specially-criminological prevention of crimes, convicts to imprisonment.

Постановка проблеми. Як свідчить аналіз наукової літератури та нормативно-правових актів, традиційно визначені у законі основні засоби виправлення та ресоціалізації засуджених розглядаються у контексті змісту кримінально-виконавчої діяльності, тобто з огляду процесів «виконання» та «відбування» визначеного судом покарання. Такий підхід привів до того, що реалізація зазначених засобів на практиці у більшій мірі носить стереотипний карально-репресивний характер та не враховує інших можливостей, що впливають з їх соціально-правової та кримінологічної природи.

Не дивлячись на те, що останнім часом (2010-2012 рр.) кримінально-виконавче законодавство України все більше набуває ознак цивілізованого регулювання суспільних відносин у сфері виконання покарань, кількість порушень встановленого порядку відбування покарання та злочинів у Державній кримінально-виконавчій службі (далі – ДКВС) України, не зменшується [1]. У зв'язку з цим актуальним є підхід, що пов'язаний з їх більш ефективним застосуванням до засуджених, особливо тих осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, основних засобів випробування та ресоціалізації, зокрема в контексті реалізації заходів спеціально-кримінологічного запобігання злочинам.

Стан дослідження. Вивчення наукових праць з означеної проблематики показало, що над їх дослідженням у цьому напрямку працюють такі вітчизняні вчені, як В.А. Бадира, І.Г. Богатирьов, В.В. Василевич, А.П. Гель, Т.А. Денисова, С.Ф. Денисов, О.М. Джужа, А.В. Кирилюк, В.О. Корчинський, О.Г. Колб, В.О. Меркулова, А.Х. Степанюк, В.М. Трубников, І.С. Яковець та ін.

Не бракує у цьому напрямку наукових розробок й серед зарубіжних фахівців. Зокрема, заслуговують на увагу роботи А.І. Алексєєва, В.І. Зубкова, М.П. Мелентьєва, В.М. Кудрявцева, М.О. Стручкова, О.В. Старкова, Г.В. Хохрякова, М.Д. Шаргородського, ін.

Проте у контексті визначення змісту і ролі основних засобів виправлення та ресоціалізації засуджених у системі запобігання злочинам, зазначена проблематика дослідження не достатньо, що й обумовило вибір теми цієї наукової розробки.

Виклад основних положень. Наукових підходів щодо визначення змісту основних заходів виправлення та ресоціалізації засуджених, як показали результати даного аналізу, у спеціальній літературі не бракує. При цьому законодавчого визначення даного поняття не має, але в ст. 6 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України закріплений зміст ключових елементів цього поняття – «виправлення» та «ресоціалізації» засуджених.

Як чинне кримінальне (ст. 1, ч. 2 ст. 50 КК), так і кримінально-виконавче законодавство України (ст. 1 КВК) визначило одне із ключових завдань, що стоїть перед органами та установами виконання покарань (УВП), а саме по запобіганню вчиненню нових злочинів засудженими. Аналогічні завдання, виходячи із змісту Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [2] та Положення про Державну пенітенціарну службу України [3], а також Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань [4] та відповідних відомчих нормативно-правових актів з цих питань [5], закріплені для персоналу органів і УВП в інших правових джерелах.